

ZAKON

O RAZVOJNOJ BANCI CRNE GORE

("Službeni list Crne Gore", br. 099/24 od 15.10.2024, 140/25 od 01.12.2025)

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom uređuje se osnivanje, djelatnost, poslovanje, organizacija i kontrola Razvojne banke Crne Gore (u daljem tekstu: Razvojna banka).

Ciljevi Razvojne banke

Član 2

U cilju podržavanja i podsticanja razvoja crnogorske ekonomije Razvojna banka finansijski podržava: ubrzani privredni razvoj Crne Gore, dinamiziranje rasta mikro, malih, srednjih i velikih privrednih društava, ravnomjerniji regionalni razvoj, konkurentnost i likvidnost privrednih društava, proizvodnju i usluge orijentisane prema izvozu, proizvodnju kojom se smanjuje uvozna zavisnost, infrastrukturne projekte, projekte vodosnabdijevanja, projekte tretmana otpadnih voda i zaštite životne sredine, kao i druge projekte od lokalnog, regionalnog i državnog značaja.

Akti poslovne politike Razvojne banke utvrđuju se u skladu sa ekonomskom politikom i strateškim dokumentima Vlade Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada).

Pravni status

Član 3

Razvojna banka ima svojstvo pravnog lica sa pravima i obavezama utvrđenim ovim zakonom i opštim aktima Razvojne banke.

Razvojna banka se osniva i posluje kao akcionarsko društvo, u skladu sa ovim zakonom.

Naziv Razvojne banke je: Razvojna banka Crne Gore A.D. Podgorica.

U poslovanju sa inostranstvom Razvojna banka može da koristi naziv na engleskom jeziku koji glasi: "Development Bank of Montenegro".

Sjedište Razvojne banke je u Podgorici.

Odgovornost za obaveze Razvojne banke

Član 4

Razvojna banka za svoje obaveze odgovara svojom imovinom.

Za obaveze Razvojne banke bezuslovno i neopozivo na prvi poziv jemči Crna Gora bez izdavanja posebne garancije.

Odgovornost Crne Gore iz stava 1 ovog člana je solidarna i neograničena.

Primjena drugih propisa

Član 5

Ako ovim zakonom nije drugačije uređeno, na organizaciju i poslovanje Razvojne banke primjenjuju se odredbe zakona kojima se uređuju privredna društva, osim odredbi kojima se uređuje stečaj i likvidacija privrednih društava.

Na poslovanje Razvojne banke primjenjuju se odredbe zakona kojima se uređuje faktoring i otkup potraživanja, u dijelu kojim se uređuje način obavljanja tih poslova.

Na osnivanje, poslovanje i kontrolu rada Razvojne banke ne primjenjuje se zakon i drugi propisi kojima se uređuje osnivanje, poslovanje i kontrola kreditnih institucija, osim propisa čija je primjena utvrđena ovim zakonom.

Na Razvojnu banku ne primjenjuje se zakon kojim se uređuje stečaj i likvidacija banaka.

Na poslovanje Razvojne banke ne primjenjuju se propisi koji regulišu oblasti državnih službenika i namještenika i zarada zaposlenih u javnom sektoru.

Na poslovanje Razvojne banke ne primjenjuju se propisi kojima se reguliše oblast upravljanja i unutrašnjih kontrola u javnom sektoru, izuzev u dijelu unutrašnje revizije.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 6

Izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Osnivač Razvojne banke

Član 7

Osnivač Razvojne banke je država Crna Gora.

Prava i dužnosti osnivača Razvojne banke vrši Vlada.

Osnivački kapital

Član 8

Osnivački kapital Razvojne banke ne može biti manji od 90.000.000 eura.

Osnivački kapital Razvojne banke čini kapital preuzet od Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D.

II. DJELATNOST RAZVOJNE BANKE

Djelatnost Razvojne banke

Član 9

Djelatnost Razvojne banke je:

1) odobravanje kredita, obavljanje faktoringa i drugih oblika otkupa potraživanja i izdavanje garancija kojima se naročito:

- podstiče osnivanje, razvoj i održivost mikro, malih i srednjih i velikih privrednih društava i preduzetnika;
- pruža podrška infrastrukturnim projektima, projektima vodosnabdijevanja i zaštite životne sredine;
- finansiraju projekti od lokalnog, regionalnog i državnog značaja;
- podstiče konkurentnost crnogorskih proizvoda i usluga;
- podstiče zapošljavanje;
- pruža podrška projektima za energetska efikasnost, obnovljive izvore energije i druge mjere koje imaju pozitivan efekat na životnu sredinu (zeleno finansiranje);
- pruža podrška projektima kojima se vrši digitalna transformacija poslovanja preduzetnika i privrednih društava.

2) osiguranje izvoza roba i usluga iz Crne Gore od netržišnih rizika (u daljem tekstu: osiguranje izvoza);

3) Briše se. (Zakon o izmjenama Zakona o Razvojnoj banci Crne Gore, "Sl. list CG", br. 140/25)

4) Briše se. (Zakon o izmjenama Zakona o Razvojnoj banci Crne Gore, "Sl. list CG", br. 140/25)

5) kreditiranje u funkciji podrške socijalnom preduzetništvu, samozapošljavanju, iniciranju novog investicionog ciklusa i razvoju i jačanju početnog biznisa;

6) obavljanje poslova vezanih za prodaju kapitala u portfelju Razvojne banke;

7) obavljanje poslova vezanih za trgovinu finansijskim instrumentima na regulisanom tržištu kapitala;

8) obavljanje ostalih poslova i aktivnosti kojim se obezbjeđuje podrška unapređenju preduzetništva i ekonomskom razvoju, i

9) obavljanje i drugih poslova u skladu sa ovim zakonom i Statutom Razvojne banke.

Razvojna banka može da obavlja i druge poslove koje joj povjeri Vlada kada ocijeni da je to u interesu ekonomskog razvoja Crne Gore.

Razvojna banka odobrava kredite direktno ili indirektno, preko kreditne institucije sa sjedištem u Crnoj Gori.

Razvojna banka ne posluje sa primarnim ciljem ostvarivanja dobiti.

Poslovi osiguranja izvoza

Član 10

Poslove osiguranja izvoza Razvojna banka obavlja u ime i za račun Crne Gore.

Poslovi osiguranja izvoza obuhvataju osiguranje izvoznih kredita od netržišnih rizika, kao i druge poslove kojima je svrha podsticanje crnogorskog izvoza, konkurentnosti crnogorskih privrednih subjekata i internacionalizacije crnogorske privrede.

Sporove nastale po osnovu poslova osiguranja rješavaće po pravilu arbitražni sud u sastavu od tri arbitra, shodno pravilima mirenja i međunarodne arbitraže.

Razvojna banka će Vladi, podnositi godišnji izvještaj o obavljenim poslovima osiguranja izvoza.

Na položaj i poslovanje Razvojne banke ne primjenjuju se odredbe zakona kojim se uređuju poslovi osiguranja.

Uslove i način obavljanja poslova osiguranja izvoza u skladu sa međunarodno prihvaćenim pravilima i uslovima, uključujući postupak i način osiguranja izvoznih kredita od netržišnih rizika, kao i način vršenja nadzora nad sprovođenjem poslova osiguranja izvoza propisuje Vlada.

Odobranje plasiranja sredstava pod posebnim uslovima

Član 11

Ako Razvojna banka, na zahtjev Vlade, odobri plasiranje sredstava ispod uslova utvrđenih aktima Razvojne banke, Vlada će Razvojnoj banci nadoknaditi razliku do visine prihoda koji bi bili ostvareni plasmanom po tim uslovima.

Za projekte kojima se doprinosi razvoju određenih područja ili djelatnosti koje finansira Razvojna banka, na predlog Vlade, radi očuvanja finansijske održivosti Razvojne banke, Vlada:

- 1) izdaje Razvojnoj banci posebnu garanciju na cjelokupan iznos plasiranih sredstava, i/ili
- 2) nadoknađuje nastale gubitke Razvojne banke po osnovu realizacije tih projekata iz sredstava Budžeta.

Odluka Vlade sa zahtjevom iz st. 1 i 2 ovog člana mora da sadrži i odredbe o visini, načinu i vremenu uplate razlike prihoda.

Osnivanje drugih pravnih lica

Član 12

Razvojna banka može, uz saglasnost Vlade, biti član, osnivač i/ili akcionar, domaćih i međunarodnih finansijskih institucija i privrednih društava u Crnoj Gori i inostranstvu.

III. UPRAVLJANJE RIZICIMA

Načelo likvidnosti i načelo solventnosti

Član 13

Razvojna banka je dužna da posluje na način da je u svakom trenutku sposobna da blagovremeno ispunjava dospjele novčane obaveze (načelo likvidnosti), kao i da je trajno sposobna da ispunjava sve svoje obaveze (načelo solventnosti).

Obaveza upravljanja rizicima

Član 14

Razvojna banka je dužna da upravljanjem rizicima obuhvati sve rizike kojima je izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju, uključujući i rizike povezane sa makroekonomskim okruženjem u kojem Razvojna banka posluje, a naročito:

- 1) kreditni rizik;
- 2) rezidualni rizik;
- 3) rizik koncentracije;
- 4) tržišni rizik;
- 5) rizik kamatnih stopa koji proizilazi iz pozicija kojima se ne trguje;
- 6) operativni rizik;

7) rizik likvidnosti;

8) rizik prekomjernog finansijskog leveridža.

Upravljanje rizicima, u smislu stava 1 ovog člana, obuhvata postupke i metode za identifikovanje, mjerenje odnosno procjenu, praćenje i kontrolisanje rizika, uključujući i izvještavanje o rizicima kojima je Razvojna banka izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju.

Prilikom određivanja sklonosti preuzimanju rizika Razvojna banka uzima u obzir ciljeve poslovanja iz člana 2 ovog zakona.

Skлонost preuzimanju rizika u smislu stava 2 ovog člana podrazumijeva nivo i vrste rizika koje je Razvojna banka spremna da preuzme u okviru sposobnosti podnošenja rizika, radi ostvarivanja ciljeva iz člana 2 ovog zakona.

Razvojna banka je dužna da obezbijedi adekvatne resurse za upravljanje svim značajnim rizicima, uključujući i odgovarajući broj zaposlenih sa potrebnim stručnim znanjem i iskustvom u upravljanju rizicima, kao i za vršenje poslova vrednovanja imovine.

Razvojna banka je dužna da, u cilju dosljedne primjene strategija i politika upravljanja rizicima, utvrdi i dosljedno primjenjuje odgovarajuće administrativne, računovodstvene i druge postupke za efikasan sistem unutrašnjih kontrola, a naročito za:

1) izračunavanje i preispitivanje iznosa kapitalnih zahtjeva za te rizike, i

2) utvrđivanje i praćenje velikih izloženosti, promjena u velikim izloženostima i provjeravanje usklađenosti velikih izloženosti sa politikama Razvojne banke u odnosu na tu vrstu izloženosti.

Razvojna banka je dužna da uspostavi odgovarajući sistem izvještavanja o rizicima prema Upravnom i Nadzornom odboru Razvojne banke, koji obuhvata sve značajne rizike i politike upravljanja rizicima, kao i njihove promjene.

Kreditni rizik

Član 15

Kreditni rizik, u smislu ovog zakona, je rizik ostvarivanja gubitaka u poslovanju Razvojne banke zbog dužnikovog neispunjavanja obaveza prema Razvojnoj banci.

Razvojna banka je dužna da internim aktima uspostavi dobre i jasne kriterijume za odobravanje kredita i utvrdi jasne procedure odobravanja, izmjene, obnavljanja i refinansiranja kredita.

Razvojna banka je dužna da razvije interne metodologije za procjenu kreditnog rizika, izloženosti prema pojedinim dužnicima, kao i za procjenu kreditnog rizika na nivou portfolija.

Razvojna banka je dužna da uspostavi efikasne sisteme za kontinuirano upravljanje i praćenje različitih portfolija osjetljivih na kreditni rizik i izloženosti koje Razvojna banka ima, uključujući identifikovanje i upravljanje problematičnim kreditima i utvrđivanje adekvatnih ispravki vrijednosti i rezervacija.

Razvojna banka mora da vodi računa o usklađenosti diversifikacije kreditnih portfolija sa ciljnim tržištem i opštom strategijom.

Rezidualni rizik

Član 16

Rezidualni rizik, u smislu ovog zakona, je rizik gubitka za Razvojnu banku koji nastaje ako su rezultati primjene priznatih tehnika ublažavanja kreditnog rizika kojima se koristi Razvojna banka manje efektivni od očekivanih.

Razvojna banka je dužna da usvoji i sprovodi adekvatne politike i procedure za upravljanje rezidualnim rizikom.

Rizik koncentracije

Član 17

Rizik koncentracije, u smislu ovog zakona, je rizik nastanka negativnih posljedica za Razvojnu banku zbog postojanja pojedinačne, direktne i indirektno, izloženosti prema jednom licu, odnosno grupi povezanih lica ili postojanja skupa izloženosti povezanih zajedničkim faktorima rizika.

Razvojna banka je dužna da usvoji i sprovodi adekvatne politike i procedure za upravljanje rizikom koncentracije koji proizilazi iz izloženosti prema svakoj drugoj ugovornoj strani, grupi povezanih drugih ugovornih strana i druge ugovorne strane iz istog ekonomskog sektora, istog geografskog regiona, iste djelatnosti, ili povezane sa istom robom, kao i iz primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika, uključujući naročito rizike povezane sa velikim indirektnim kreditnim izloženostima kao što je indirektna izloženost prema jednom davaocu kolaterala.

Kamatni rizik iz pozicija kojima se ne trguje

Član 18

Kamatni rizik iz pozicija kojima se ne trguje, u smislu ovog zakona, je rizik koji nastaje kao posljedica mogućih promjena u kamatnim stopama koje utiču na poslove Razvojne banke koji se vode u knjizi pozicija kojima se ne trguje.

Razvojna banka je dužna da sprovede sisteme za identifikovanje i vrednovanje rizika koji proizilazi iz mogućih promjena u kamatnim stopama koje utiču na poslove Razvojne banke koji se vode u knjizi pozicija kojima se ne trguje i za upravljanje tim rizikom.

Tržišni rizici

Član 19

Tržišni rizik, u smislu ovog zakona, je rizik ostvarivanja gubitaka po finansijskim instrumentima evidentiranim u bilansu i vanbilansu Razvojne banke, uzrokovanih negativnim kretanjima tržišnih cijena.

Tržišni rizici obuhvataju:

- 1) pozicijski rizik, pod kojim se podrazumijeva rizik gubitka koji proizilazi iz promjene cijene finansijskog instrumenta ili, kod derivatnog finansijskog instrumenta, promjene cijene odnosno varijable;
- 2) devizni rizik, pod kojim se podrazumijeva rizik gubitka koji proizilazi iz promjene kursa valute i/ili promjene cijene zlata; i
- 3) robni rizik, pod kojim se podrazumijeva rizik gubitka koji proizilazi iz promjene cijene robe.

Finansijskim instrumentima, u smislu ovog zakona, smatraju se:

- 1) ugovor iz kojeg proizilaze finansijska sredstva za jednu ugovornu stranu i finansijska obaveza ili vlasnički instrument za drugu ugovornu stranu;
- 2) bilo koji finansijski instrument utvrđen zakonom kojim se uređuje tržište kapitala;
- 3) derivatni finansijski instrument;
- 4) osnovni finansijski instrument, i
- 5) gotovinski instrument.

Instrumenti iz stava 3 tač. 1, 2 i 3 ovog člana smatraju se finansijskim instrumentima samo ako je njihova vrijednost izvedena iz cijene referentnog finansijskog instrumenta ili neke druge referentne stavke, stope ili indeksa.

Obim bilansnih i vanbilansnih poslova Razvojne banke iz kojih proizilaze tržišni rizici ne smije iznositi više od 5% aktive Razvojne banke.

Razvojna banka je dužna da upravlja svim tržišnim rizicima kojima je izložena u svom poslovanju i da obezbijedi sprovođenje politika i procesa za utvrđivanje i mjerenje svih značajnih izvora i efekata tržišnih rizika i upravljanje tim rizicima.

Upravljanje operativnim rizikom

Član 20

Operativni rizik, u smislu ovog zakona, je rizik ostvarivanja gubitaka za Razvojnu banku koji proizilazi iz neadekvatnih ili neuspjelih internih procedura, ljudi i sistema ili spoljnih događaja, uključujući pravni rizik.

Razvojna banka je dužna da sprovodi politike i procedure za vrednovanje izloženosti operativnom riziku i upravljanje tom izloženošću, uključujući rizik modela, kao i za pokriće događaja male učestalosti sa velikim gubicima.

Na osnovu politika i procedura iz stava 2 ovog člana, utvrđuju se izvori operativnog rizika za Razvojnu banku.

Razvojna banka je dužna da izradi plan za postupanje u nepredviđenim okolnostima i plan kontinuiteta poslovanja, koji obezbjeđuju kontinuitet poslovanja i ograničavanje gubitaka u slučaju ozbiljnog poremećaja poslovanja.

Upravljanje rizikom likvidnosti

Član 21

Rizik likvidnosti, u smislu ovog zakona je rizik da Razvojna banka neće moći da obezbijedi dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili rizik da će Razvojna banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati da pribavi novčana sredstva uz značajne troškove.

Razvojna banka je dužna da, u skladu sa svojom veličinom, složenosti, profilom rizičnosti, obimom poslovanja i tolerancijom rizika koju utvrđuje organ upravljanja, uspostavi i sprovodi robusne strategije, politike, procese i sisteme za utvrđivanje, mjerenje i praćenje rizika likvidnosti, i upravlja tim rizikom u odgovarajućim periodima, uključujući intradnevno, i na taj način održava odgovarajući nivo bafera za likvidnost.

Razvojna banka je dužna da obezbijedi da o utvrđenoj toleranciji rizika budu obaviještene sve relevantne linije poslovanja.

U okviru sprovođenja strategija, politika, procesa i sistema iz stava 2 ovog člana, Razvojna banka je dužna da:

- 1) razvije metodologije za utvrđivanje, mjerenje i praćenje pozicija izvora finansiranja i upravljanje tim pozicijama, tako da te metodologije uključuju tekuće i planirane značajne novčane tokove koji proizilaze iz imovine, obaveza, vanbilansnih stavki, uključujući potencijalne obaveze i mogući uticaj rizika reputacije;
- 2) pravi razliku između založene i neopterećene imovine koja je na raspolaganju u svakom trenutku, a naročito u vanrednim situacijama, kao i da uzima u obzir pravno lice kod kojeg se ta imovina nalazi i da prati način na koji ta imovina može biti blagovremeno aktivirana za potrebe likvidnosti;
- 3) vodi računa o postojećim pravnim, regulatornim i operativnim ograničenjima za potencijalne prenose likvidnosti i neopterećene imovine između subjekata u okviru i van Crne Gore;
- 4) razmatra različite instrumente za ublažavanje rizika likvidnosti, uključujući sistem ograničenja i bafera za likvidnost kako bi mogla da izdrži veliki broj različitih stresnih događaja i kako bi imala dovoljno diversifikovanu strukturu izvora finansiranja i pristup sredstvima izvora finansiranja, pri čemu sisteme mora redovno da preispituje;
- 5) razmotri alternativna scenarija za pozicije likvidnosti i instrumente za ublažavanje rizika, i da najmanje jednom godišnje preispituje pretpostavke na kojima se zasnivaju odluke o poziciji finansiranja, a naročito scenarije koji se odnose na vanbilansne stavke i ostale potencijalne obaveze;
- 6) razmotri potencijalni uticaj scenarija specifičnih za Razvojnu banku, cijelo tržište i uticaj kombinovanih scenarija, uzimajući u obzir različite periode i različite stepene stresnih uslova;
- 7) prilagodi svoje strategije, interne politike i ograničenja rizika likvidnosti i pripremi efikasne akcione planove za postupanje u nepredviđenim okolnostima, uzimajući u obzir rezultate alternativnih scenarija iz tačke 5 ovog stava;
- 8) uspostavi plan oporavka likvidnosti u kojem su definisane odgovarajuće strategije i mjere za rješavanje mogućeg nedostatka likvidnosti.

Razvojna banka je dužna da plan iz stava 4 tačka 8 ovog člana testira minimalno na godišnjoj osnovi, da ga ažurira na bazi rezultata alternativnih scenarija iz stava 4 tačka 5 ovog člana i obezbijedi da se o tim planovima dostavljaju izvještaji rukovodstvu na odobrenje, kako bi se u skladu sa tim izvršilo prilagođavanje internih politika i procedura.

Razvojna banka je dužna da blagovremeno preduzima potrebne operativne mjere kojima se obezbjeđuje da se planovi oporavka likvidnosti mogu sprovesti odmah, a takve operativne mjere minimalno obuhvataju držanje kolaterala koji je odmah raspoloživ za obezbjeđenje kreditne podrške uključujući, po potrebi i držanje kolaterala u valuti druge države prema kojoj Razvojna banka ima izloženosti ili držanje kolaterala u valuti druge države prema čijoj je valuti izložena.

Razvojna banka, uzimajući u obzir vrstu, obim i složenost svojih poslova, mora imati profil likvidnosnog rizika koji je usklađen, odnosno adekvatan profilu rizika koji je potreban za robusan sistem upravljanja tim rizikom koji dobro funkcioniše.

Zahtjevi za likvidnom pokrivenošću i stabilnim izvorima finansiranja

Član 22

Razvojna banka je dužna da drži likvidnu imovinu čija ukupna vrijednost pokriva likvidnosne odlive umanjene za likvidnosne prilive u stresnim uslovima, kako bi se obezbijedilo da Razvojna banka održava nivo bafera likvidnosti koji je primjeren za pokriće moguće neusklađenosti između likvidnosnih priliva i odliva u izuzetno stresnim uslovima tokom perioda od trideset dana.

Tokom perioda stresa, Razvojna banka može da koristi likvidnu imovinu iz stava 1 ovog člana za pokriće svojih neto likvidnosnih odliva u skladu sa procedurom iz stava 5 ovog člana.

Razvojna banka je dužna da održava koeficijent likvidne pokrivenosti (LCR) minimalno na nivou od 100%.

Koeficijent likvidne pokrivenosti iz stava 3 ovog člana jednak je odnosu bafera likvidnosti i neto likvidnosnih odliva Razvojne banke tokom perioda stresa u trajanju od 30 kalendarskih dana i iskazuje se u procentima u skladu sa sljedećom formulom:

$$\text{LCR (\%)} = \frac{\text{neto likvidnosni odlivi tokom perioda stresa u trajanju od 30 dana}}{\text{neto likvidnosni odlivi tokom perioda stresa u trajanju od 30 dana}}$$

Ako Razvojna banka ne ispunjava ili procjenjuje da neće ispuniti zahtjev iz stava 1 ovog člana ili obavezu iz stava 9 ovog člana, uključujući i tokom perioda stresa, dužna je da o tome bez odlaganja obavijesti Centralnu banku Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka) i dostavi plan za blagovremeno uspostavljanje usklađenosti sa tim zahtjevom ili obavezama.

U slučaju iz stava 5 ovog člana Razvojna banka je dužna da izvještava Centralnu banku o likvidnosti i stabilnim izvorima finansiranja, i to do kraja svakog radnog dana, sve dok ponovo ne uspostavi usklađenost na dnevnoj osnovi.

Izuzetno od stava 6 ovog člana, Centralna banka može na zahtjev Razvojne banke, a polazeći od njenog položaja u sistemu i obima i složenosti poslovanja, da odobri manju učestalost izvještavanja i duži rok za dostavljanje izvještaja.

Centralna banka vrši nadzor nad sprovođenjem plana iz stava 5 ovog člana i ako je potrebno može da zahtijeva njegovo brže sprovođenje.

Razvojna banka je dužna da obezbijedi odgovarajuće ispunjavanje dugoročnih obaveza korišćenjem različitih instrumenata stabilnih izvora finansiranja u uobičajenim i stresnim uslovima.

Upravljanje rizikom prekomjernog finansijskog leveridža

Član 23

Rizik prekomjernog finansijskog leveridža, u smislu ovog zakona, je rizik koji proizilazi iz ranjivosti Razvojne banke zbog postojećeg ili potencijalnog finansijskog leveridža koji može da dovede do neželjenih izmjena poslovnog plana Razvojne banke, uključujući i prinudnu prodaju imovine koja može da dovede do gubitaka ili do prilagođavanja vrijednosti preostale imovine Razvojne banke.

Finansijski leveridž iz stava 1 ovog člana predstavlja, u odnosu na regulatorni kapital Razvojne banke, relativnu veličinu aktive, vanbilansnih obaveza i potencijalnih obaveza Razvojne banke za plaćanje ili isporuku ili pružanje kolaterala, uključujući obaveze po osnovu primljenih izvora finansiranja, preuzete obaveze, derivate ili repo ugovore.

Razvojna banka je dužna da uspostavi politike i procedure za identifikovanje i praćenje rizika prekomjernog finansijskog leveridža i upravljanje tim rizikom.

Kao pokazatelje rizika prekomjernog finansijskog leveridža Razvojna banka koristi koeficijent finansijskog leveridža i neusklađenosti aktive i pasive.

Razvojna banka je dužna da sa posebnom pažnjom tretira rizik prekomjernog finansijskog leveridža, vodeći računa o potencijalnim povećanjima rizika zbog smanjenja regulatornog kapitala Razvojne banke usljed očekivanih ili realizovanih gubitaka, u skladu sa važećim računovodstvenim pravilima.

Razvojna banka, u cilju ispunjavanja obaveza iz stava 3 ovog člana mora biti u mogućnosti da podnese veći broj različitih stresnih događaja u vezi sa rizikom prekomjernog finansijskog leveridža.

Rizici povezani sa eksternalizacijom

Član 24

Razvojna banka je dužna da uspostavi adekvatan sistem upravljanja rizicima koji su povezani sa eksternalizacijom.

Eksternalizacijom iz stava 1 ovog člana smatra se aranžman bilo koje vrste sa pružaocem usluge po kojem pružalac usluge obavlja proces, uslugu ili aktivnost za Razvojnu banku koji bi, da eksternalizacija nije izvršena, Razvojna banka obavljala samostalno.

Razvojna banka ne smije da izvrši eksternalizaciju, ako bi ta eksternalizacija negativno uticala na:

- 1) neprekidno ispunjavanje uslova propisanih ovim zakonom;
- 2) obavljanje redovnog poslovanja Razvojne banke;
- 3) efikasno upravljanje rizicima u Razvojnoj banci;
- 4) sistem internih kontrola Razvojne banke, ili
- 5) ostvarivanje supervizorske funkcije Centralne banke.

Razvojna banka je dužna da vodi evidenciju svih eksternalizacija.

Klasifikacija aktive i obračunavanje rezervacija

Član 25

Razvojna banka je dužna da klasifikuje stavke bilansne aktive i vanbilansa po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku i da obračunava rezervacije za potencijalne kreditne gubitke po tim stavkama.

Kriterijumi i način klasifikacije aktive i obračunavanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke Razvojne banke, utvrđuju se propisom Centralne banke.

Propis o upravljanju rizicima

Član 26

Minimalni standardi za upravljanje rizicima iz čl. 15 do 24 ovog zakona utvrđuju se propisom Centralne banke.

IV. SISTEM UPRAVLJANJA I SISTEM INTERNIH KONTROLA

1. Sistem upravljanja

Uspostavljanje sistema upravljanja

Član 27

Razvojna banka je dužna da uspostavi i sprovedi efikasan i pouzdan sistem upravljanja koji obuhvata:

- 1) organizacionu strukturu koja ima precizno definisana, transparentna i dosljedna ovlašćenja i odgovornosti, a koja je uspostavljena tako da se izbjegne sukob interesa;
- 2) efikasne procedure za identifikovanje, procjenu, upravljanje, praćenje i izvještavanje o rizicima kojima je Razvojna banka izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju;
- 3) odgovarajuće mehanizme internih kontrola, kao i odgovarajuće administrativne i računovodstvene procedure;
- 4) politike i prakse primanja koje su dosljedne i kojima se promoviše adekvatno i efikasno upravljanje rizicima.

Sistem upravljanja iz stava 1 ovog člana mora biti sveobuhvatan i proporcionalan vrsti, obimu i složenosti poslova koje Razvojna banka obavlja, kao i rizicima koji su svojstveni modelu poslovanja i aktivnostima Razvojne banke, koji se odnose na upravljanje rizicima, zahtjeve koji se odnose na organe upravljanja, zahtjeve za izvještavanje, interno upravljanje i politiku primanja u Razvojnoj banci.

Razvojna banka je dužna da uspostavi adekvatnu i transparentnu organizacionu strukturu u skladu sa stavom 1 tačka 1 ovog člana, tako da:

- 1) omogućava efikasnu komunikaciju i saradnju na svim organizacionim nivoima, uključujući odgovarajući tok informacija u Razvojnoj banci;
- 2) ograničava i sprečava sukob interesa, i
- 3) uspostavlja jasan i dokumentovan proces donošenja odluka.

Razvojna banka je dužna da blagovremeno utvrđuje područja poslovanja u kojima postoji mogući sukob interesa i da obezbijedi da se na odgovarajući način spriječi sukob interesa u bilo kojem obliku.

2. Sistem internih kontrola

Uspostavljanje sistema internih kontrola

Član 28

Sistem internih kontrola predstavlja skup procesa i postupaka koji su uspostavljeni za adekvatnu kontrolu rizika, praćenje efikasnosti i efektivnosti poslovanja Razvojne banke, pouzdanosti njenih finansijskih i ostalih informacija, kao i usklađenosti sa propisima, internim aktima, standardima i kodeksima, u cilju obezbjeđivanja stabilnosti njenog poslovanja.

Razvojna banka je dužna da uspostavi, održava i unaprjeđuje efikasan sistem internih kontrola, koji odgovara veličini Razvojne banke i stepenu složenosti njenog poslovanja i koji, kao minimum, obuhvata:

- 1) odgovarajuću organizacionu strukturu;
- 2) organizacionu kulturu;
- 3) uspostavljanje kontrolnih funkcija;
- 4) adekvatne kontrolne aktivnosti i podjelu dužnosti;

- 5) adekvatne interne kontrole koje su integrisane u poslovne procese i aktivnosti Razvojne banke, i
- 6) adekvatne administrativne i računovodstvene postupke.

Kontrolne funkcije

Član 29

Razvojna banka je dužna da uspostavi sljedeće kontrolne funkcije:

- 1) funkciju kontrole rizika;
- 2) funkciju praćenja usklađenosti, i
- 3) funkciju revizije, u skladu sa zakonom kojim se uređuju upravljanje i unutrašnje kontrole u javnom sektoru.

Upravni odbor Razvojne banke je dužan da, uz prethodnu saglasnost Nadzornog odbora Razvojne banke, donese interni akt za svaku kontrolnu funkciju iz stava 1 ovog člana.

Organizaciona struktura kontrolnih funkcija

Član 30

Razvojna banka je dužna da uspostavi trajne i efikasne kontrolne funkcije sa odgovarajućim ovlašćenjima koja su nezavisna od poslovnih procesa i aktivnosti u kojima rizik nastaje, odnosno koje kontrolne funkcije prate i nadziru, srazmjerno veličini, vrsti, obimu i složenosti poslova u skladu sa svojim rizičnim profilom i tako da se izbjegava sukob interesa.

Pojedina kontrolna funkcija ne može biti organizovana u okviru druge kontrolne funkcije.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, Razvojna banka može da organizuje obavljanje poslova kontrolne funkcije praćenja usklađenosti u okviru funkcije kontrole rizika ili neke funkcije podrške, ako to odgovara njenoj veličini i vrsti, obimu i složenosti poslova, pri čemu se poslovi te funkcije ne mogu organizovati u okviru funkcije interne revizije.

Razvojna banka je dužna da organizuje kontrolne funkcije tako da pokrije sve značajne rizike kojima je ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju.

Razvojna banka je dužna da organizuje funkciju interne revizije kao poseban dio, funkcionalno i organizaciono nezavisan od aktivnosti koje su predmet interne revizije i drugih organizacionih djelova Razvojne banke.

Razvojna banka ne smije da u potpunosti eksternalizuje kontrolne funkcije, pri čemu može obavljanje dijela poslova kontrolnih funkcija povjeriti pružaocu usluga u skladu sa ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona.

Lica koja obavljaju poslove kontrolnih funkcija

Član 31

Razvojna banka je dužna da, srazmjerno svojoj veličini, vrsti, obimu i složenosti poslova, za obavljanje poslova svake kontrolne funkcije obezbijedi adekvatan broj lica sa odgovarajućim stručnim znanjem i iskustvom.

Razvojna banka je dužna da obezbijedi redovno stručno usavršavanje lica koje obavljaju poslove kontrolnih funkcija.

Ako je obavljanje poslova pojedine kontrolne funkcije povjereno većem broju lica, Razvojna banka mora da imenuje lice odgovorno za rad kontrolne funkcije kao cjeline.

Upravni odbor Razvojne banke, uz saglasnost Nadzornog odbora Razvojne banke, imenuje i razrješava lice koje je odgovorno za rad pojedine kontrolne funkcije, kao i njegovog zamjenika.

Razvojna banka je dužna da bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri radna dana, obavijesti Centralnu banku o imenovanju lica koja su odgovorna za rad svake kontrolne funkcije, a u slučaju smjene tih lica i o razlozima smjenjivanja.

Lice odgovorno za rad pojedine kontrolne funkcije je dužno da direktno izvještava Nadzorni i Upravni odbor Razvojne banke, Odbor za reviziju Razvojne banke, pri čemu mu mora biti omogućeno da najmanje jednom godišnje učestvuje u radu sjednica ovih organa i tijela kada se raspravlja o izvještaju tog lica.

Obavještavanje organa upravljanja

Član 32

Lice odgovorno za rad pojedine kontrolne funkcije koje tokom obavljanja svojih poslova utvrdi nezakonitost u poslovanju ili kršenje pravila o upravljanju rizicima, odnosno razvoj rizika kojim se ugrožava likvidnost, solventnost

ili sigurnost poslovanja Razvojne banke, dužno je da o tome bez odlaganja obavijesti Upravni i Nadzorni odbor Razvojne banke.

Razvojna banka je dužna da uspostavi odgovarajuće interne procedure u skladu sa kojima njihovi zaposleni mogu preko posebnog, nezavisnog i autonomnog kanala interno prijaviti moguće ili stvarno kršenje odredbi ovog zakona.

Razvojna banka je dužna da:

- 1) obezbijedi odgovarajuću zaštitu za zaposlene u Razvojnoj banci koji prijave kršenje u slučaju eventualne osvete, diskriminacije ili drugih vrsta nepravednog postupanja;
- 2) obezbijedi zaštitu ličnih podataka koji se odnose na lica koja prijave kršenje i na lica koja su navodno odgovorna za kršenje, u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti;
- 3) utvrdi jasna pravila kojima se u svim slučajevima obezbjeđuje povjerljivost u odnosu na lice koje prijavljuje kršenja počinjena u Razvojnoj banci, osim ako je objavljivanje neophodno u cilju sprovođenja daljih istraga ili naknadnih sudskih postupaka u skladu sa zakonom.

V. ZAHTJEVI ZA KAPITALOM

Regulatorni kapital

Član 33

Razvojna banka mora da u svakom trenutku ima iznos kapitala koji je adekvatan vrsti, obimu i složenosti poslova koje obavlja i rizicima kojima je izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju.

Razvojna banka je dužna da u svakom trenutku ispunjava sljedeće kapitalne zahtjeve:

- 1) koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala od 5,5%;
- 2) koeficijent adekvatnosti osnovnog kapitala od 7%;
- 3) koeficijent adekvatnosti ukupnog kapitala od 10%.

Razvojna banka izračunava stope kapitala na sljedeći način:

- 1) koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala kao odnos redovnog osnovnog kapitala Razvojne banke i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima;
- 2) koeficijent adekvatnosti osnovnog kapitala kao odnos osnovnog kapitala Razvojne banke i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima;
- 3) koeficijent adekvatnosti ukupnog kapitala kao odnos regulatornog kapitala Razvojne banke i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima.

Regulatorni kapital Razvojne banke predstavlja zbir osnovnog i dopunskog kapitala Razvojne banke.

Osnovni kapital Razvojne banke predstavlja zbir stavki redovnog osnovnog kapitala i stavki dodatnog osnovnog kapitala, nakon izvršenih regulatornih usklađivanja i umanjenja za odbitne stavke, na način utvrđen propisom iz stava 9 ovog člana.

Dopunski kapital Razvojne banke predstavlja zbir instrumenata kapitala i drugih stavki dopunskog kapitala, umanjen za odbitne stavke, na način utvrđen propisom iz stava 9 ovog člana.

Regulatorni kapital Razvojne banke ni u jednom trenutku ne smije da bude manji od iznosa minimalnog osnivačkog kapitala utvrđenog članom 8 ovog zakona.

Razvojna banka ne smije da vrši isplate imaoima instrumenata dodatnog osnovnog kapitala ili dopunskog kapitala, koje nijesu dozvoljene propisom iz stava 9 ovog člana.

Vrste i karakteristike elemenata koji se uključuju u regulatorni kapital, način izračunavanja regulatornog kapitala, izračunavanje ukupne izloženosti riziku, kapitalne zahtjeve za određene rizike, metode i pristupe za izračunavanje kapitalnih zahtjeva i način izračunavanja koeficijenata adekvatnosti kapitala Razvojne banke, utvrđuju se propisom Centralne banke.

VI. OGRANIČENJA U POSLOVANJU

Ograničenja izloženosti

Član 34

Izloženost, u smislu ovog zakona, predstavlja svaku stavku aktive ili vanbilansnu stavku Razvojne banke koja se utvrđuje, u skladu sa propisom iz člana 33 ovog zakona.

Izloženost Razvojne banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica smatra se velikom izloženošću ako je njena vrijednost jednaka ili prelazi 10% osnovnog kapitala Razvojne banke.

Izloženost Razvojne banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica, nakon primjene efekata tehnika ublažavanja kreditnog rizika izračunatih u skladu sa propisom Centralne banke iz stava 6 ovog člana, ne smije da prelazi 20% osnovnog kapitala Razvojne banke.

Izuzetno od stava 3 ovog člana:

- 1) izloženost prema jednom licu i sa njim povezanim licima koja se odnosi na projekte od lokalnog, regionalnog i državnog značaja, zajedno sa ostalim izloženostima prema tim licima, može iznositi najviše 75% regulatornog kapitala, a može se odobriti samo uz prethodnu saglasnost Vlade;
- 2) izloženost prema kreditnoj instituciji koja posluje u Crnoj Gori i sa njom povezanim licima može iznositi najviše 50% regulatornog kapitala.

Razvojna banka je dužna da uspostavi adekvatne administrativne i računovodstvene postupke i odgovarajuće mehanizme interne kontrole za potrebe utvrđivanja, upravljanja, praćenja, izvještavanja i evidentiranja velikih izloženosti i njihovih naknadnih promjena.

Način izračunavanja velikih izloženosti Razvojne banke, kriterijume za utvrđivanje povezanosti, tehnike ublažavanja kreditnog rizika, najveći iznos izloženosti iz stava 3 ovog člana i izvještavanje o velikim izloženostima, utvrđuju se propisom Centralne banke.

Poslovanje sa licima povezanim sa Razvojnou bankom

Član 35

Ako Razvojna banka pruža ili koristi usluge lica povezanih sa Razvojnou bankom, ne smije tim licima pružati usluge pod uslovima koji su povoljniji od uslova pod kojima te usluge pruža drugim licima i ne smije koristiti usluge lica povezanih sa Razvojnou bankom pod uslovima koji su nepovoljniji od uslova pod kojima bi druga lica pružala te usluge Razvojnoj banci, osim uz saglasnost Vlade.

Razvojna banka donosi interni akt kojim utvrđuje šta se smatra licem povezanim sa Razvojnou bankom.

Ograničenje ulaganja u lica koja se bave nefinansijskom poslovnou aktivnošću

Član 36

Razvojna banka ne smije imati kvalifikovano učešće u pravnom licu koje se bavi nefinansijskom poslovnou aktivnošću čiji je iznos veći od 15% priznatog kapitala Razvojne banke.

Razvojna banka ne smije imati ukupno kvalifikovano učešće u svim pravnim licima iz stava 1 ovog člana koje je veće od 60% priznatog kapitala Razvojne banke.

Priznati kapital, u smislu st. 1 i 2 ovog člana, je zbir iznosa osnovnog kapitala i dopunskog kapitala u iznosu od najviše jedne trećine osnovnog kapitala Razvojne banke.

Kvalifikovano učešće, u smislu ovog zakona, je direktno ili indirektno ulaganje u privredno društvo koje predstavlja 10% ili više kapitala ili glasačkih prava, ili koje omogućava ostvarivanje značajnog uticaja na upravljanje tim društvou.

U obračun iznosa učešća iz st. 1 i 2 ovog člana ne uključuju se akcije i udjeli:

- 1) koje Razvojna banka privremeno drži radi finansijske pomoći u cilju reorganizacije i spašavanja tog subjekta;
- 2) akcije i udjeli koji ne predstavljaju trajnu finansijsku imovinu;
- 3) koje je Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D. stekao po osnovu svojinjske i upravljačke transformacije, kao pravni sljedbenik Fonda za razvoj Republike Crne Gore.

Ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva

Član 37

Ukupna ulaganja Razvojne banke u nepokretnosti i osnovna sredstva ne smiju prelaziti nivo kojim se obezbjeđuje potrebna tehnička osposobljenost Razvojne banke za obavljanje poslova.

VII. ZAŠTITA KLIJENATA RAZVOJNE BANKE

Obračun i iskazivanje efektivne kamatne stope

Član 38

Razvojna banka je dužna da obračunava i iskazuje aktivne efektivne kamatne stope na date kredite i da informiše klijente o visini efektivnih kamatnih stopa, u skladu sa propisom Centralne banke kojim se uređuje obračun i iskazivanje efektivne kamatne stope kreditnih institucija.

Promjenljiva kamatna stopa

Član 39

U slučaju kada je ugovorena promjenljiva kamatna stopa, Razvojna banka je dužna da, najmanje 15 dana prije primjene nove kamate, obavijesti klijenta o promjeni kamatne stope, sa objašnjenjem parametara zbog kojih je došlo do promjene kamatne stope, a kod ugovora o kreditu dužna je da klijentu dostavi i izmijenjeni plan otplate.

Ako Razvojna banka ne obavijesti klijenta o promjeni kamatne stope na odobreni kredit najmanje 15 dana prije njene primjene, dužna je da odloži primjenu nove kamatne stope do narednog obračunskog perioda, osim u slučaju kada je došlo do smanjenja kamatne stope.

Ako korisnik kredita, nakon prijema obavještenja o povećanju kamatne stope nije saglasan sa navedenom promjenom, ima pravo da u roku od tri mjeseca od dana prijema obavještenja izvrši prijevremenu otplatu kredita bez obaveze plaćanja bilo kakve naknade Razvojnoj banci, uključujući i ugovorenu naknadu za prijevremenu otplatu kredita, a Razvojna banka nema pravo na naknadu štete zbog prijevremene otplate.

Informisanje drugih učesnika u kreditnom odnosu

Član 40

Kod ugovora o kreditu, Razvojna banka dužna je da:

- 1) prije zaključivanja ugovora informiše i druge učesnike u kreditnom odnosu (sudužnike, založne dužnike i žirante, odnosno jemce) o svim bitnim uslovima iz ugovora koji se odnose na njihova prava i obaveze;
- 2) upozori druge učesnike u kreditnom odnosu (sudužnike, založne dužnike i žirante, odnosno jemce) na pravnu prirodu sudužništva ili žiriranja, odnosno jemstva, kao i na pravo Razvojne banke da naplatu svojih potraživanja može vršiti od svih učesnika u kreditnom odnosu;
- 3) o izvršenju obaveza iz tač. 1 i 2 ovog člana obezbijedi odgovarajući dokaz.

Razvojna banka je dužna da u slučaju zaključivanja ugovora o kreditu, osim dužniku po kreditu, dostavi po jedan primjerak ugovora i drugim učesnicima u kreditnom poslu.

Informisanje o prinudnoj naplati kredita

Član 41

Razvojna banka je dužna da, najmanje 15 dana prije namjeravanog pokretanja postupka prinudne naplate kredita koja će se vršiti na teret sudužnika, založnog dužnika i žiranta, odnosno jemca, uključujući i namjeravani jednostrani raskid ugovora o kreditu, obavijesti ta lica o namjeri pokretanja postupka prinudne naplate, odnosno jednostranog raskida ugovora i uslovima pod kojima taj postupak neće biti pokrenut.

Razvojna banka je dužna da odmah po otkazu ugovora o kreditu, bez naknade, obavijesti korisnika kredita, sudužnika i žiranta, odnosno jemca o:

- 1) ukupnom iznosu i strukturi duga po osnovu glavnice, kamata, naknada i drugih troškova, i
- 2) osnovanosti zahtjeva za naplatu pojedinačnih stavki, uz naznaku stavki koje su podložne uvećanju i pripadajućoj kamatnoj stopi za te stavke.

Odredba stava 1 ovog člana ne isključuje pravo Razvojne banke da, u skladu sa ugovorom, pokrene postupak prinudne naplate od dužnika.

Zaštita klijenata pri prodaji dugovanja klijenata

Član 42

Razvojna banka je dužna da obezbijedi da klijenti prema kojima je imala potraživanja po osnovu kredita ili po drugom osnovu, a koja je prodajom ili na drugi način prenijela drugom licu, ne dođu u nepovoljniji položaj u odnosu na položaj koji su kao dužnici imali prema Razvojnoj banci.

Razvojna banka, lice na koje je potraživanje iz stava 1 ovog člana prenijeto, i treće lice na koje je potraživanje dalje prenijeto, solidarno su odgovorni za štetu nastalu zbog dovođenja dužnika u pravno ili stvarno nepovoljniji položaj u odnosu na položaj koji je imao kao dužnik prema Razvojnoj banci.

Kada izvrši prenos dugova klijenta drugom licu, Razvojna banka je dužna da, pored obaveze obavještanja klijenta o prenosu u skladu sa zakonom, klijentu dostavi i izvještaj o ukupnom stanju potraživanja sa stanjem na dan prenosa potraživanja i strukturu potraživanja prema stavkama u kojima su jasno naznačene glavnica, kamata, naknade i drugi troškovi.

Postupak po prigovoru klijenta

Član 43

Klijent koji smatra da se Razvojna banka ne pridržava obaveza iz zaključenog ugovora može da podnese prigovor nadležnoj organizacionoj jedinici ili organu Razvojne banke nadležnom za odlučivanje po prigovorima klijenata.

Razvojna banka je dužna da podnosiocu prigovora iz stava 1 ovog člana odgovori u razumnom roku, a najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema prigovora, ukoliko zakonom za određene usluge nije utvrđen drugi rok.

Razvojna banka je dužna da poslove rješavanja prigovora klijenata povjeri najmanje jednom licu koje je u radnom odnosu u Razvojnoj banci.

Vansudsko rješavanje sporova

Član 44

Klijent Razvojne banke koji nije zadovoljan aktom, radnjom ili nepostupanjem Razvojne banke, može podnijeti prigovor Centralnoj banci.

Klijent Razvojne banke se može obratiti Centralnoj banci samo ako je prethodno iskoristio sve pravne mogućnosti zaštite svojih prava u postupku kod Razvojne banke.

VIII. RAČUNOVODSTVO I REVIZIJA FINANSIJSKIH ISKAZA

Računovodstvo

Član 45

Razvojna banka je dužna da vodi poslovne knjige, sastavlja knjigovodstvene isprave, vrednuje imovinu i obaveze i sastavlja i objavljuje finansijske iskaze u skladu sa ovim zakonom, zakonom kojim se uređuje računovodstvo i drugim propisima koji su od značaja za obavljanje ovih poslova.

Razvojna banka nije dužna da sastavlja, dostavlja i objavljuje konsolidovane finansijske izvještaje i konsolidovani izvještaj menadžmenta, u smislu zakona kojima se uređuje računovodstvo, za privredna društva u kojima je Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D. stekao vlasništvo po osnovu svojinske i upravljačke transformacije, kao pravni sljedbenik Fonda za razvoj Republike Crne Gore.

Ako se u postupku procjene fer vrijednosti akcija i vlasničkih udjela Razvojne banke, naslijeđenih od Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D., utvrdi umanjeno fer vrijednosti akcija i vlasničkih udjela, Razvojna banka nastalo umanjeno evidentira kroz poziciju kapitala u okviru revalorizacionih rezervi.

Razvojna banka je dužna da poslovne knjige i ostalu poslovnu dokumentaciju i evidencije vodi na način koji omogućava, u bilo koje vrijeme, provjeru da li Razvojna banka posluje u skladu sa važećim propisima i standardima struke.

Raspoređivanje dobiti

Član 46

Dobit poslovne godine raspoređuje se u rezerve Razvojne banke.

Razvojna banka nije obveznik plaćanja poreza po odbitku na kamate koje Razvojna banka plaća na novčana sredstva dobijena od strane međunarodnih finansijskih institucija.

Razvojna banka nije obveznik plaćanja poreza na dobit.

Revizija finansijskih iskaza

Član 47

Obavezi revizije podliježu godišnji finansijski iskazi Razvojne banke, kao i godišnji konsolidovani finansijski iskazi, ako je Razvojna banka matično pravno lice u grupi, u smislu zakona kojim se uređuje revizija.

Revizija godišnjih finansijskih iskaza iz stava 1 ovog člana vrši se u skladu sa zakonom kojim se uređuje revizija, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Izbor društva za reviziju

Član 48

Razvojna banka je dužna da za reviziju finansijskih iskaza za određenu poslovnu godinu, najkasnije do 30. septembra te poslovne godine, izabere društvo za reviziju.

Ugovor o vršenju revizije finansijskih iskaza mora biti zaključen u pisanoj formi.

Uslovi za izbor revizora

Član 49

Reviziju godišnjih finansijskih izvještaja Razvojne banke može vršiti samo društvo za reviziju koje ima najmanje dva ovlašćena revizora, u smislu zakona kojim se uređuje revizija, sa najmanje tri godine iskustva na poslovima revizije kreditnih institucija iz Crne Gore ili drugih država.

Reviziju godišnjih finansijskih iskaza Razvojne banke ne može vršiti društvo za reviziju, ako je:

- 1) društvo za reviziju povezano sa Razvojnou bankom;
- 2) društvo za reviziju prethodne četiri godine uzastopno vršilo reviziju godišnjih finansijskih iskaza Razvojne banke;
- 3) društvo za reviziju ili društvo povezano sa društvom za reviziju pružao Razvojnoj banci:
  - jednu ili više nerevizorskih usluga iz stava 3 ovog člana u periodu od početka godine koja je predmet revizije i izdavanja revizorskog izvještaja, i
  - nerevizorsku uslugu iz stava 3 tačka 5 ovog člana u finansijskoj godini koja prethodi periodu iz tačke 2 ovog stava.

Nerevizorskim uslugama iz stava 2 tačka 3 ovog člana smatraju se:

- 1) poreske usluge povezane sa pripremom poreskih obrazaca, porezom na zarade i carinom;
- 2) usluge koje uključuju bilo kakvu ulogu revizora u upravljanju ili donošenju odluka u Razvojnoj banci;
- 3) knjigovodstvene usluge i sačinjavanje računovodstvenih evidencija i finansijskih izvještaja;
- 4) usluge obračuna zarada;
- 5) usluge osmišljavanja i sprovođenje postupaka interne kontrole ili upravljanja rizikom povezanih sa pripremom i/ili nadzorom finansijskih informacija ili osmišljavanja i sprovođenja tehnoloških sistema za finansijske informacije;
- 6) pravne usluge povezane sa opštim savjetovanjem, pregovaranjem u ime Razvojne banke i pravnim zastupanjem u rješavanju sudskih sporova;
- 7) usluge u vezi sa funkcijom interne revizije Razvojne banke;
- 8) usluge koje se odnose na:
  - pronalaženje kandidata za člana Upravnog odbora koji može značajno da utiče na sačinjavanje računovodstvenih evidencija ili finansijskih izvještaja koji su predmet zakonske revizije, ili provjeru njegovih referenci;
  - restrukturiranje modela organizovanja Razvojne banke, i
  - kontrolu troškova.

Revizorski izvještaj

Član 50

Nakon izvršene revizije društvo za reviziju sačinjava izvještaj i daje mišljenje o usklađenosti godišnjih finansijskih iskaza Razvojne banke sa zakonom i računovodstvenim propisima u Crnoj Gori, kao i o tome da li godišnji finansijski iskazi istinito i objektivno prikazuju finansijsku poziciju Razvojne banke, rezultate poslovanja i novčane tokove za tu poslovnu godinu po svim materijalno značajnim pitanjima.

Centralna banka može da traži od društva za reviziju dodatne informacije u vezi sa izvršenom revizijom.

Dostavljanje izvještaja o reviziji

Član 51

Razvojna banka je dužna da godišnje finansijske iskaze, sa izvještajem i mišljenjem društva za reviziju, dostavi Centralnoj banci u roku od 180 dana od dana isteka poslovne godine na koju se izvještaj odnosi.

IX. ORGANI RAZVOJNE BANKE

Organi

Član 52

Organi Razvojne banke su:

- 1) Skupština;
- 2) Nadzorni odbor; i
- 3) Upravni odbor.

Skupština

Član 53

Skupština Razvojne banke:

- 1) donosi statut Razvojne banke i vrši njegove izmjene i dopune;
- 2) imenuje i razrješava članove Nadzornog odbora,
- 3) imenuje revizora;
- 4) usvaja godišnje finansijske iskaze, sa izvještajem revizora i Izvještaj o radu Razvojne banke;
- 5) usvaja i sprovodi adekvatnu politiku za izbor i procjenu ispunjenosti uslova koje članovi Nadzornog odbora moraju da ispunjavaju pojedinačno i zajedno;
- 6) odlučuje o naknadama članovima nadzornog odbora;
- 7) odlučuje o raspoređivanju dobiti
- 8) odlučuje o raspolaganju imovinom društva, u skladu sa Statutom Razvojne banke (u daljem tekstu: Statut);
- 9) odlučuje o povećanju ili smanjenju akcijskog kapitala Razvojne banke;
- 10) donosi odluku o osnivanju privrednih društava, dokapitalizaciji, osnivanju domaćih i međunarodnih finansijskih institucija i članstvu u međunarodnim finansijskim institucijama;
- 11) na zahtjev Nadzornog odbora razmatra pitanja iz njegove nadležnosti koja se odnose na poslovanje Razvojne banke;
- 12) obavlja druge poslove utvrđene zakonom i Statutom.

Organi upravljanja

Član 54

Organi upravljanja Razvojnog bankom su Nadzorni odbor, koji obavlja funkciju nadzora nad poslovanjem Razvojne banke i Upravni odbor koji obavlja izvršnu funkciju i odgovoran je za upravljanje Razvojnog bankom na dnevnoj osnovi i njeno zastupanje.

Članovi Nadzornog odbora moraju zajedno imati stručna znanja, sposobnosti i iskustvo potrebno za nezavisno i samostalno nadziranje poslova Razvojne banke, a naročito za razumijevanje poslova i značajnih rizika Razvojne banke.

Članovi Upravnog odbora moraju zajedno imati stručna znanja, sposobnosti i iskustvo potrebno za nezavisno i samostalno vođenje poslova Razvojne banke, a naročito za razumijevanje poslova i značajnih rizika Razvojne banke.

Uslovi za članstvo u Nadzornom odboru

Član 55

Član Nadzornog odbora Razvojne banke može biti samo lice koje:

- 1) ima dobar ugled;
- 2) može u Razvojnoj banci djelovati iskreno i pošteno i iskazivati nezavisno mišljenje, odnosno ima sposobnost da samostalno formira objektivne i nezavisne stavove pri odlučivanju i ispunjavanju drugih obaveza iz svoje nadležnosti, uključujući i preispitivanje odluka Upravnog odbora, ako je potrebno;
- 3) ima odgovarajuća stručna znanja, vještine i iskustvo potrebno za vođenje poslova Razvojne banke, i koje zajedno sa ostalim članovima Nadzornog odbora ispunjava uslove iz člana 54 stav 2 ovog zakona;
- 4) može da posveti dovoljno vremena ispunjavanju obaveza iz svoje nadležnosti, i
- 5) ispunjava uslove za člana Nadzornog odbora iz zakona kojim se uređuje poslovanje privrednih društava.

Zaposleni u Razvojnoj banci ne mogu biti članovi Nadzornog odbora.

Broj članova Nadzornog odbora utvrđuje se Statutom, s tim što taj broj, uključujući i predsjednika, ima najmanje pet članova.

Nadzorni odbor Razvojne banke mora imati dva nezavisna člana.

Za nezavisnog člana Nadzornog odbora može biti biran i predstavnik međunarodne finansijske institucije ili donatora.

Članovi Nadzornog odbora se imenuju na period utvrđen Statutom, koji ne može biti duži od četiri godine, s tim da član kome istekne mandat može biti ponovo imenovan.

Nadležnosti Nadzornog odbora

Član 56

Nadzorni odbor:

- 1) daje saglasnost Upravnom odboru na:
  - ciljeve i opštu strategiju Razvojne banke;
  - poslovnu politiku Razvojne banke;
  - finansijski plan Razvojne banke;
  - politike i procedure za izbor i procjenu ispunjenosti uslova za članove Upravnog odbora i druga lica odgovorna za vođenje poslova u okviru pojedinih područja poslovanja Razvojne banke;
  - politiku primanja u Razvojnoj banci;
  - akt o internoj reviziji i godišnji plan rada interne revizije;
  - interna akta kontrolnih funkcija;
  - odluke o imenovanju i razrješenju lica odgovornih za rad kontrolnih funkcija i njihovih zamjenika i sekretara Razvojne banke;
  - na odluke o zaduživanju u zemlji i inostranstvu;
- 2) nadzire:
  - postupak sprovođenja i efikasnost i efektivnost sistema upravljanja Razvojnomo bankom,
  - sprovođenje poslovne politike Razvojne banke, strateških ciljeva i strategije i politike preuzimanja rizika,
  - sprovođenje politike primanja u Razvojnoj banci,
  - adekvatnost postupaka i efikasnosti interne revizije;
- 3) predlaže revizora;
- 4) usvaja godišnji plan interne revizije i izvještaje interne revizije;
- 5) donosi i periodično provjerava opšta načela politike primanja u Razvojnoj banci;
- 6) saziva sjednice skupštine akcionara, utvrđuje predlog dnevnog reda i predloge odluka za skupštinu akcionara i kontrolniše njihovo sprovođenje;
- 7) bira i razrješava predsjednika Nadzornog odbora;
- 8) imenuje i razrješava članove Upravnog odbora uključujući i predsjednika;
- 9) imenuje i razrješava članove revizorskog odbora;

- 10) razmatra godišnji izvještaj o radu revizorskog odbora;
  - 11) imenuje i razrješava članove odbora za primanja, odbora za rizike, odbora za imenovanja i druge odbore osnovane u cilju pružanja stručne pomoći u vršenju nadzora poslovanja Razvojne banke;
  - 12) razmatra i zauzima stavove o nalazima iz izvještaja Centralne banke o izvršenoj kontroli, u roku od 30 dana od dana dostavljanja izvještaja;
  - 13) obavlja i druge poslove utvrđene zakonom, propisima donesenim na osnovu ovog zakona i Statutom.
- Sjednice Nadzornog odbora se održavaju po potrebi, a najmanje jednom u tri mjeseca.

Radna tijela Nadzornog odbora

Član 57

Nadzorni odbor je dužan je da obrazuje sljedeća stalna radna tijela:

- 1) odbor za rizike;
- 2) odbor za poslove osiguranja izvoza;
- 3) odbor za imenovanja;
- 4) odbor za primanja.

Članovi odbora iz stava 1 ovog člana imenuju se iz redova članova Nadzornog odbora.

Odbori iz stava 1 ovog člana imaju po tri člana od kojih se jedan imenuje za predsjednika odbora.

Odbor za rizike

Član 58

Odbor za rizike:

- 1) savjetuje Nadzorni odbor o cjelokupnoj trenutnoj i budućoj sklonosti Razvojne banke preuzimanju rizika i strategiji i pomaže u nadzoru nad sprovođenjem strategije od strane rukovodstva, pri tom ne dovodeći u pitanje odgovornost Upravnog i Nadzornog odbora u cjelokupnom upravljanju rizicima i nadziranju Razvojne banke;
- 2) preispituje da li su pri određivanju cijena potraživanja i obaveza prema klijentima uzimani u obzir model poslovanja Razvojne banke i strategija rizika i ako ta cijena ne odražava rizik preuzet u odnosu na model poslovanja i strategiju rizika, predlaže Upravnom odboru plan za otklanjanje nedostataka;
- 3) nezavisno od poslova odbora za primanja, sa ciljem uspostavljanja i sprovođenja odgovarajućih politika primanja, preispituje da li su pri određivanju podsticaja predviđenih sistemom primanja uzeti u obzir rizik, kapital, likvidnost i vjerovatnoća i očekivani period ostvarivanja dobiti; i
- 4) obavlja druge poslove određene propisima donesenim u skladu sa ovim zakonom.

Članovi odbora za rizike moraju imati odgovarajuće znanje, vještine i stručnost kako bi u potpunosti mogli da razumiju i prate realizaciju strategije rizika i sklonost Razvojne banke preuzimanju rizika.

Razvojna banka je dužna da obezbijedi da članovi odbora za rizike, imaju odgovarajući pristup informacijama o rizičnom profilu Razvojne banke i, ako je to potrebno i primjereno, pristup funkciji upravljanja rizicima i savjetima eksternih stručnjaka.

Odbor za rizike određuje vrstu informacija, način i rokove dostavljanja tih informacija od strane organizacionih jedinica Razvojne banke.

Odbor za poslove osiguranja izvoza

Član 59

Odbor za poslove osiguranja izvoza je nadležan za davanje mišljenja i preporuka o:

- 1) programima i uslovima programa u poslovima osiguranja izvoza;
- 2) pojedinačnim zahtjevima po poslovima osiguranja izvoza;
- 3) premijskim cjenovnicima i drugim naknadama;
- 4) uslovima za osiguranje izvoznih kredita od netržišnih rizika i za podsticanje izvoza;
- 5) podobnosti za osiguranje pojedinog izvoznog ugovora kod srednjoročno-dugoročnog osiguranja izvoznih kredita s domaćim udjelom nižim od 40%, i
- 6) drugim poslovima u oblasti osiguranja izvoza.

Odbor za poslove osiguranja izvoza vrši nadzor nad sprovođenjem poslova osiguranja izvoza.

Članovi odbora za poslove osiguranja izvoza moraju imati odgovarajuće znanje, vještine i stručnost kako bi u potpunosti mogli da razumiju i prate sprovođenje poslova osiguranja izvoza.

Razvojna banka je dužna da obezbijedi da članovi odbora za poslove osiguranja izvoza imaju odgovarajući pristup informacijama Razvojne banke u vezi sprovođenja poslova osiguranja izvoza.

Odbor za poslove osiguranja izvoza određuje vrstu informacija, način i rokove dostavljanja tih informacija od strane organizacionih jedinica Razvojne banke.

Odbor za imenovanja

Član 60

Odbor za imenovanja:

- 1) predlaže kandidate za izbor članova Nadzornog i Upravnog odbora, ocjenjuje ravnotežu između znanja, vještina, raznovrsnosti u sastavu i iskustva organa upravljanja, priprema opis ovlašćenja i potrebnih kvalifikacija za određenu funkciju;
- 2) utvrđuje ciljanu zastupljenost pola koji nije dovoljno zastupljen u Nadzornom ili Upravnom odboru i priprema politiku o načinu povećavanja broja manje zastupljenog pola u tim organima, kako bi se postigla ciljana zastupljenost;
- 3) redovno, a najmanje jednom godišnje, procjenjuje i po potrebi predlaže Nadzornom i Upravnom odboru promjene u strukturi, veličini, sastavu i djelovanju tih organa;
- 4) redovno, a najmanje jednom godišnje, procjenjuje znanje, sposobnosti i iskustvo pojedinih članova Nadzornog i Upravnog odbora, kao i tih organa kao cjeline i o toj procjeni obavještava organe i lica na koje se ta procjena odnosi;
- 5) redovno preispituje politike za izbor i imenovanje rukovodstva i po potrebi daje preporuke Upravnom odboru za unaprjeđenje tih politika;
- 6) kontinuirano, u mjeri u kojoj je to moguće, vodi računa o izbjegavanju postojanja dominantnog uticaja pojedinaca ili male grupe pojedinaca pri odlučivanju Upravnog i Nadzornog odbora, u cilju zaštite interesa Razvojne banke u cjelini, i
- 7) obavlja druge poslove određene propisima donesenim u skladu sa ovim zakonom.

Odbor za imenovanja može da za ostvarivanje svojih dužnosti koristi sve resurse koje smatra adekvatnim, uključujući i korišćenje stručne pomoći lica van Razvojne banke, na teret Razvojne banke.

Odbor za primanja

Član 61

Razvojna banka je dužna da uspostavi Odbor za primanja na način koji omogućava donošenje stručne i nezavisne procjene politika primanja i praksi u vezi sa primanjima u Razvojnoj banci i podsticajima za upravljanje rizicima, kapitalom i likvidnošću.

Odbor za primanja:

- 1) priprema odluke Upravnog odbora u vezi sa primanjima zaposlenih, uključujući odluke koje imaju uticaj na izloženost Razvojne banke rizicima i na upravljanje rizicima, i
- 2) obavlja druge poslove utvrđene propisima.

Odbor za primanja je dužan da pri obavljanju poslova iz svoje nadležnosti uzme u obzir dugoročne interese akcionara.

Politika primanja

Član 62

Politika primanja obuhvata sva primanja, uključujući zarade i diskrecione pogodnosti, i primjenjuju se na one kategorije zaposlenih koji izvršavanjem radnih zadataka i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti mogu značajno da utiču na rizični profil Razvojne banke, a naročito na:

- 1) Nadzorni i Upravni odbor;
- 2) funkcije upravljanja u okviru sistema interne kontrole i drugih nezavisnih kontrolnih funkcija u Razvojnoj banci;
- 3) zaposlene koji, u okviru svojih nadležnosti, mogu zaključivati poslove koji utiču na rizični profil Razvojne banke; i

4) ostale zaposlene čija su ukupna primanja jednaka ili veća od primanja članova Nadzornog i Upravnog odbora ili zaposlene koji imaju značajan uticaj na rizični profil Razvojne banke.

Nadzorni odbor Razvojne banke je dužan da usvoji i redovno provjerava adekvatnost politika i praksi primanja.

Revizorski odbor

Član 63

Revizorski odbor Razvojne banke se osniva i obavlja poslove u skladu sa zakonom kojim se uređuje revizija.

Upravni odbor

Član 64

Upravni odbor Razvojne banke ima najmanje tri člana koji se imenuju na period od četiri godine, s tim da član kome istekne mandat može biti ponovo imenovan.

Iz redova članova Upravnog odbora bira se predsjednik Upravnog odbora.

Članovi Upravnog odbora moraju biti u radnom odnosu u Razvojnoj banci sa punim radnim vremenom.

Članovi Upravnog odbora vode poslove i zastupaju Razvojnu banku zajedno, ako Statutom nije drugačije određeno.

Upravni odbor može da ovlasti jednog ili više prokurista za zastupanje Razvojne banke, odnosno zaključivanje ugovora i preduzimanje pravnih radnji u ime i za račun Razvojne banke koje proizilaze iz poslova Razvojne banke, ali samo zajedno sa još najmanje jednim članom Upravnog odbora.

Uslovi koje treba da ispunjava lice kojem se daje prokura, vrsta i način davanja prokure, obim ovlašćenja iz prokure, uključujući i ograničenja u preduzimanju određenih radnji od strane prokuriste, uređuje se Statutom.

Upravni odbor je dužan da pri upisu prokurista u Centralni registar privrednih subjekata upiše i ograničenje prokure.

Uslovi koje treba da ispunjava lice kojem se daje prokura, vrsta i način davanje prokure, obim ovlašćenja iz prokure, uključujući i ograničenja u preduzimanju određenih radnji od strane prokuriste, utvrđuju se Statutom.

Uslovi za članstvo u Upravnom odboru

Član 65

Član Upravnog odbora može biti samo lice koje:

- 1) ima dobar ugled;
- 2) može u Razvojnoj banci djelovati iskreno i pošteno i iskazivati nezavisno mišljenje, odnosno ima sposobnost da samostalno formira objektivne i nezavisne stavove pri odlučivanju i ispunjavanju drugih obaveza iz svoje nadležnosti, uključujući i preispitivanje odluka rukovodstva, ako je potrebno;
- 3) ima odgovarajuća stručna znanja, vještine i iskustvo potrebno za vođenje poslova Razvojne banke;
- 4) ispunjava uslove za člana Upravnog odbora iz zakona kojim se uređuje poslovanje privrednih društava.

Upravni odbor je dužan da, uz prethodnu saglasnost Nadzornog odbora, donese primjerenu politiku za izbor i procjenu ispunjenosti uslova za pojedinačne članove Upravnog odbora, kao i za članove Upravnog odbora zajedno, koju je Razvojna banka dužna da sprovodi.

Dužnosti i odgovornosti Upravnog odbora

Član 66

Upravni odbor vodi poslove Razvojne banke.

Upravni odbor je dužan da obezbijedi da Razvojna banka posluje u skladu sa propisima kojima se uređuje poslovanje Razvojne banke i drugim propisima.

Upravni odbor je dužan da uspostavi i sprovodi pouzdan sistem upravljanja Razvojnou bankom u skladu sa ovim zakonom.

U cilju uspostavljanja i sprovođenja efikasnog i pouzdanog sistema upravljanja, Upravni odbor:

- 1) utvrđuje ciljeve i opšte strategije Razvojne banke;
- 2) usvaja poslovnu politiku Razvojne banke;
- 3) redovno preispituje strateške ciljeve, strategije i politike upravljanja rizicima, uključujući i upravljanje rizicima koji proizilaze iz makroekonomskog okruženja u kojem Razvojna banka posluje;

- 4) uspostavlja osnove za funkcionisanje sistema interne kontrole, adekvatne veličini Razvojne banke, složenosti poslova i nivou preuzetog rizika;
- 5) donosi programe poslova osiguranja izvoza, premijski cjenovnik i akte o drugim naknadama, kao i akte o uslovima za osiguranje izvoznih kredita od netržišnih rizika i za podsticanje izvoza;
- 6) usvaja politiku primanja u Razvojnoj banci uz saglasnost Nadzornog odbora;
- 7) obezbjeđuje integritet računovodstvenog sistema i sistema finansijskog izvještavanja i finansijske i operativne kontrole;
- 8) obezbjeđuje nadzor rukovodstva i uspostavlja tačno utvrđene, jasne i dosljedne interne odnose u vezi sa odgovornošću, koji obezbjeđuju jasno razgraničavanje ovlašćenja i odgovornosti i sprječavaju nastanak sukoba interesa;
- 9) donosi finansijski plan Razvojne banke;
- 10) utvrđuje unutrašnju organizaciju Razvojne banke;
- 11) donosi opšte akte Razvojne banke, osim akata koje donose drugi organi Razvojne banke;
- 12) bira i razrješava rukovodstvo i druga lica u skladu sa ovim zakonom i Statutom i određuje im zaradu;
- 13) odlučuje o plasiranju sredstava Razvojne banke po kriterijumima i uslovima utvrđenim aktima poslovne politike;
- 14) donosi odluke o zaduživanju u zemlji i inostranstvu, uz saglasnost Vlade;
- 15) donosi etičke standarde ponašanja zaposlenih u Razvojnoj banci;
- 16) odobrava uvođenje novih proizvoda i usluga u poslovanje Razvojne banke;
- 17) uz prethodnu saglasnost Nadzornog odbora imenuje i razrješava lica koja su odgovorna za rad pojedinih kontrolnih funkcija i sekretara Razvojne banke;
- 18) uz prethodnu saglasnost Nadzornog odbora donosi interne akte za svaku kontrolnu funkciju;
- 19) predlaže predstavnike Razvojne banke u organima upravljanja privrednih društava;
- 20) obavlja i druge poslove utvrđene ovim zakonom, propisima donesenim na osnovu ovog zakona i Statutom.

Upravni odbor je dužan da obezbijedi realizaciju mjera koje naloži Centralna banka u postupku kontrole.

Upravni odbor je dužan da periodično, a najmanje jednom godišnje, preispituje efikasnost sistema upravljanja Razvojnomo bankom, uključujući primjerenost postupaka i efikasnost kontrolnih funkcija, i da o zaključcima obavještava Nadzorni odbor, kao i da preduzima adekvatne mjere za otklanjanje utvrđenih nedostataka.

Obavještavanje Nadzornog odbora

Član 67

Upravni odbor je dužan je da bez odlaganja, u pisanoj formi, obavijesti Nadzorni odbor ako:

- 1) je ugrožena likvidnost ili solventnost Razvojne banke;
- 2) se finansijsko stanje Razvojne banke promijeni tako da neki od pokazatelja adekvatnosti kapitala padne ispod nivoa iz člana 33 ovog zakona;
- 3) Razvojna banka prekorači dozvoljenu izloženost prema jednom licu ili grupi povezanih lica iz člana 35 ovog zakona, uključujući prekoračenja zbog smanjenja regulatornog kapitala, ili drugih okolnosti na koje nije mogla uticati;
- 4) su donesene mjere Centralne banke ili drugih organa u postupku kontrole.

Član Upravnog odbora je dužan da bez odlaganja, u pisanoj formi, obavijesti Nadzorni odbor o:

- 1) njegovom izboru ili opozivu u organe upravljanja u drugom pravnom licu, i
- 2) pravnim poslovima na osnovu kojih je taj član Upravnog odbora ili neko od članova njegove uže porodice direktno ili indirektno stekao akcije u pravnom licu, na osnovu kojih je samostalno ili zajedno sa članovima svoje uže porodice stekao kvalifikovano učešće u tom drugom pravnom licu, ili na osnovu kojih je njihovo učešće smanjeno ispod granice kvalifikovanog učešća.

X. FINANSIRANJE I JAVNOST RADA RAZVOJNE BANKE

Sredstva za poslovanje

Član 68

Sredstva za poslovanje Razvojna banka stiče:

- 1) iz prihoda ostvarenih poslovanjem Razvojne banke;
- 2) prodajom akcija i udjela iz portfelja Razvojne banke;
- 3) trgovinom finansijskim instrumentima na regulisanom tržištu kapitala;
- 4) iz ostatka likvidacione ili stečajne mase, prodajom preostale imovine u slučaju likvidacije ili stečaja sprovedenog nad društvom u vlasništvu Razvojne banke;
- 5) iz dobiti društava u kojima Razvojna banka ima akcije ili udjele;
- 6) emitovanjem hartija od vrijednosti;
- 7) iz anuiteta po osnovu plasmana i investicione aktivnosti Razvojne banke;
- 8) uzimanjem kredita i pozajmica u zemlji i inostranstvu, kao i primanjem donacija;
- 9) iz sredstva Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća;
- 10) iz drugih izvora, u skladu sa zakonom.

Razvojna banka može, uz saglasnost Vlade, koristiti međunarodne fondove i zaduživati se u Crnoj Gori i inostranstvu na tržištu novca i kapitala, u svrhu obavljanja djelatnosti u skladu sa zakonom i aktima poslovne politike Razvojne banke.

Sredstva za obavljanje poslova osiguranja izvoza obezbjeđuju se iz Budžeta Crne Gore, u skladu sa zakonom i ista se uplaćuju i vode se na posebnom računu Razvojne banke, nezavisno od sredstava namijenjenih obavljanju djelatnosti Razvojne banke.

Za poslove osiguranja izvoza Razvojna banka u ime i za račun Crne Gore naplaćuje premiju i druge naknade koje se uplaćuje na posebni račun Razvojne banke.

Iznos svih preuzetih obaveza po poslovima osiguranja izvoza na 31.12. tekuće kalendarske godine ne smije prelaziti iznos od 20% službeno utvrđene vrijednosti godišnjeg izvoza roba i usluga u Crnoj Gori za posljednju godinu.

Sredstva Razvojne banke za obavljanje djelatnosti ne mogu se koristiti za pokriće odšteta, kao ni drugih poslova vezanih za poslove osiguranja izvoza.

Javnost rada

Član 69

Rad Razvojne banke je javan.

Javnost rada Razvojne banke ostvaruje se dostavljanjem izvještaja o radu i godišnjih finansijskih iskaza sa mišljenjem revizora Vladi i Skupštini Crne Gore radi upoznavanja, do kraja juna tekuće za prethodnu godinu.

Uslovi za korišćenje sredstava Razvojne banke, objavljuju se na internet stranici Razvojne banke.

Poslovnom tajnom smatraju se informacije, podaci i dokumentacija koji se odnose na poslovanje Razvojne banke, čije bi saopštavanje neovlašćenim licima bilo protivno poslovanju i interesima Razvojne banke, kao i drugi podaci koji su određeni kao poslovna tajna.

Opštim aktom Razvojne banke bliže se određuju informacije, podaci i poslovna dokumentacija koji se smatraju poslovnom tajnom, način postupanja sa tim podacima i poslovnom dokumentacijom, kao i mjere njihove zaštite.

XI. IZVJEŠTAVANJE I KONTROLA POSLOVANJA RAZVOJNE BANKE

Izveštavanje Centralne banke

Član 70

Razvojna banka je dužna da Centralnoj banci dostavi tačne i potpune izvještaje i druge podatke:

- 1) koji se odnose na ispunjavanje kapitalnih zahtjeva iz člana 33 ovog zakona;
- 2) o likvidnoj pokrivenosti i stabilnim izvorima finansiranja iz člana 22 ovog zakona;
- 3) o velikim izloženostima iz člana 34 ovog zakona;
- 4) o koeficijentu finansijskog leveridža iz člana 23 ovog zakona;
- 5) o klasifikaciji aktive iz člana 25 ovog zakona;
- 6) potrebne za ostvarivanje kontrolne funkcije Centralne banke.

Razvojna banka je dužna da na zahtjev i u roku koji utvrdi Centralna banka dostavi dodatne izvještaje, informacije i podatke o svim pitanjima koja su od značaja za sprovođenje kontrole.

Vrste izvještaja, formu i sadržaj izvještaja i podataka iz stava 1 ovog člana, rokove za njihovo dostavljanje, kao i način dostavljanja utvrđuje propisom Centralna banka.

Način kontrole

Član 71

Kontrolu poslovanja Razvojne banke vrši Centralna banka.

U vršenju kontrole iz stava 1 ovog člana, Centralna banka ocjenjuje usklađenost poslovanja Razvojne banke sa ovim zakonom i propisima donesenim u skladu sa ovim zakonom.

Kontrolu poslovanja Razvojne banke Centralna banka vrši:

1) analizom izvještaja, informacija i drugih podataka koje Razvojna banka dostavlja u skladu sa ovim zakonom i posebnim propisima Centralne banke, informacija i podataka koje dostavlja na zahtjev Centralne banke i drugih podataka o poslovanju Razvojne banke kojima raspolaže Centralna banka, i

2) neposrednim pregledom poslovnih knjiga, knjigovodstvene i druge dokumentacije kod Razvojne banke i kod drugog učesnika u poslu koji je predmet kontrole (u daljem tekstu: neposredna kontrola).

Obavještavanje o kontroli

Član 72

Centralna banka obavještava Razvojnu banku o planiranoj neposrednoj kontroli, po pravilu, deset radnih dana prije početka kontrole.

Kontrola iz stava 1 ovog člana vrši se u toku radnog vremena Razvojne banke, a ako je zbog obima ili prirode kontrole neophodno, Razvojna banka je dužna da omogući vršenje kontrole i van radnog vremena.

Omogućavanje kontrole

Član 73

Kontrolu poslovanja Razvojne banke vrše lica koje Centralna banka ovlasti za vršenje tih poslova (u daljem tekstu: ovlašćeni kontrolori).

Razvojna banka je dužna da ovlašćenim kontrolorima omogući nesmetano vršenje neposredne kontrole i obezbijedi odgovarajuće uslove za obavljanje te kontrole.

Razvojna banka je dužna da na zahtjev Centralne banke omogući ovlašćenom kontroloru da obavi neposrednu kontrolu u sjedištu Razvojne banke i na drugim mjestima na kojima Razvojna banka, ili drugo lice na osnovu njegovog ovlašćenja, obavlja poslove u vezi sa kojima se sprovodi kontrola.

Razvojna banka je dužna da na zahtjev Centralne banke omogući ovlašćenom kontroloru uvid i učini dostupnim poslovne knjige, drugu poslovnu dokumentaciju i administrativne ili poslovne evidencije i elektronske zapise, kao i kontrolu informacione tehnologije i drugih pratećih tehnologija, u obimu potrebnom za obavljanje kontrole.

Izvještaj o kontroli

Član 74

O izvršenoj kontroli Razvojne banke sačinjava se izvještaj.

Razvojna banka može da dostavi Centralnoj banci primjedbe na izvještaj o izvršenoj kontroli u roku od osam radnih dana od dana njegovog prijema.

Centralna banka može neposredno da provjeri navode Razvojne banke date u primjedbama na izvještaj o izvršenoj kontroli i, ako ih ocijeni opravdanim, sačini dopunu izvještaja na koji Razvojna banka može da dostavi primjedbe, u roku od tri radna dana od dana prijema.

Centralna banka, u roku od osam dana od dana prijema primjedbi na izvještaj, odnosno dopune na izvještaj o izvršenoj kontroli, u pisanom obliku obavještava Razvojnu banku o njihovom prihvatanju, odnosno neprihvatanju.

Izvještaj o izvršenoj kontroli ima povjerljiv karakter i ne može se objavljivati u cjelosti ili djelimično, bez saglasnosti Centralne banke.

Mjere Centralne banke

Član 75

Ako u postupku kontrole Razvojne banke utvrdi nepravilnosti u poslovanju, Centralna banka može Razvojnoj banci izreći mjeru pisanog upozorenja, kojom određuje rokove za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti.

Nepravilnostima u poslovanju Razvojne banke, u smislu stava 1 ovog člana smatraju se:

- 1) pad koeficijenta adekvatnosti kapitala Razvojne banke ispod propisanog nivoa;
- 2) postupanja, činjenjem ili nečinjenjem, koja nijesu u skladu sa propisom iz člana 26 ovog zakona;
- 3) netačno i neblagovremeno dostavljanje Centralnoj banci izvještaja iz člana 70 ovog zakona.

Ako Razvojna banka u roku utvrđenom upozorenjem iz stava 1 ovog člana ne otkloni utvrđene nepravilnosti, Centralna banka o tome dostavlja izvještaj organu državne uprave nadležnom za poslove finansija, sa ocjenom uticaja utvrđenih nepravilnosti na sigurnost i stabilnost poslovanja Razvojne banke.

XII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Rok za donošenje podzakonskih akata

Član 76

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeeće se u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se podzakonski akti donijeti na osnovu Zakona o Investiciono-razvojnog fondu Crne Gore ("Službeni list CG", br. 88/09, 80/17 i 125/23), ako nijesu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

Rok za osnivanje Razvojne banke

Član 77

Akt o osnivanju Razvojne banke Vlada će donijeti u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

U roku iz stava 1 ovog člana Skupština akcionara Razvojne banke će:

- 1) usvojiti statut Razvojne banke;
- 2) izabrati Nadzorni odbor Razvojne banke.

Nadzorni odbor je dužan da najkasnije u roku od tri dana od dana izbora izabere Upravni odbor Razvojne banke.

Upravni odbor je dužan da donese akte iz okvira svoje nadležnosti propisane ovim zakonom u roku od šest mjeseci od dana izbora.

Do donošenja akata iz stava 4 ovog člana primjenjivaće se akti Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D. donijeti na osnovu Zakona o Investiciono-razvojnog fondu Crne Gore ("Službeni list CG", br. 88/09, 80/17 i 125/23), ako nijesu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

Rok za upis u Centralni registar privrednih subjekata

Član 78

Rok za upis Razvojne banke u Centralni registar privrednih subjekata je tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Preuzimanje prava i obaveza

Član 79

Danom upisa Razvojne banke u Centralni registar privrednih subjekata prestaje sa radom Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D.

Danom upisa Razvojne banke u Centralni registar privrednih subjekata Razvojna banka preuzima:

- sva prava i obaveze Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D.,
- zaposlene i imovinu Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D.

Tretman velikih izloženosti

Član 80

Izloženosti Razvojne banke koje na dan početka primjene ovog zakona prelaze ograničenja utvrđena članom 34 ovog zakona, svešće se u zakonom utvrđene okvire plaćanjem obaveza po dinamici utvrđenoj ugovorima iz kojih proizilaze te izloženosti.

Prestanak važenja

Član 81

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o Investiciono-razvojnem fondu Crne Gore ("Službeni list CG", br. 88/09, 80/17 i 125/23).

Stupanje na snagu

Član 82

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".